

Abstrakt

mgr Monika Iwaniec

tytuł rozprawy: „Model klauzuli przeciwko unikaniu opodatkowania”

Chęć zminimalizowania obciążeń podatkowych oraz niechęć do płacenia podatków jest naturalną i stałą reakcją podatników. Na przestrzeni wieków zauważalna jest ciągła walka między wolnością jednostki a interesem publicznym (fiskalnym) państwa. Normy prawa podatkowego wkraczają w sferę praw i wolności człowieka, co stanowi pewnego rodzaju władztwo nad obywatelem. Jedną z przyczyn tej permanentnej niechęci do opodatkowania jest sama definicja podatku i jego cechy. Z jednej strony taka sytuacja skłania w sposób naturalny do poszukiwania zgodnych z prawem sposobów zminimalizowania wysokości podatku. Z drugiej zaś strony – w interesie publicznym jest opracowanie takiego systemu podatkowego, który zapewni sprawiedliwość podatkową wobec wszystkich podmiotów i jednocześnie ochronę przed arbitralnym opodatkowaniem podatników z gwarancją przewidywalności i pewności prawa. To wyzwania, które stoją przed wszystkimi krajami, w związku z nasilającymi się zjawiskami erozji podatkowej. Sprawiedliwość podatkowa powinna być realizowana poprzez realizację zasad: powszechności i równości opodatkowania wszystkich obywateli oraz proporcjonalności w stosunku do osiągniętych przez nich dochodów. W literaturze przedmiotu podejmowane są ciągłe próby znalezienia granicy między funkcją fiskalną podatków a sprawiedliwością podatkową, między nieufnością podatników do systemów podatkowych i działań organów a uzyskaniem społecznej aprobaty dla przeprowadzanych zmian ustawowych.

Celem rozprawy doktorskiej jest analiza problematyki klauzuli generalnej przeciwko unikaniu opodatkowania, jej budowy (jako przepisu) i stosowania oraz ocena skuteczności działania. Głównym zagadnieniem badawczym jest ustalenie czy treść przepisu art. 119a ustawy Ordynacja podatkowa wyznacza granicę między takimi działaniami optymalizacyjnymi podatników, które organy podatkowe są gotowe uznać za akceptowalne i – a contrario – działaniami takimi, których – mimo, że nie są one wprost przez prawo zakazane – nie można uznać za dopuszczalne. Innymi słowy, czy przepis ten wyznacza jednoznaczne kryteria unikania opodatkowania do przeprowadzenia oceny działań podatników. Dodatkowo, czy wyznacza granicę uznania administracyjnego (luzu decyzyjnego) organu stosującego ten przepis.

Oprócz rozważań dotyczących granic klauzuli, istotne jest zbadanie czy organy skarbowe dysponują skutecznymi narzędziami do rzetelnej oceny czynności podatników, a podatnicy posiadają adekwatne i wystarczające środki ochrony. Odpowiedzi na te pytania mają kluczowe znaczenie dla zrozumienia funkcjonowania klauzuli w systemie prawa podatkowego i zapewnienia równowagi między prawami podatników, a uprawnieniami organów skarbowych.